

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
(druk nr 863)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Zgodnie z motywami wyrażonymi w uzasadnieniu do projektu (druk sejmowy nr 2870) opiniowana ustawa z dnia 29 kwietnia 2010 r. ma na celu stworzenie podstaw prawnych dla szerszego wykorzystywania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w postępowaniu cywilnym. Jednocześnie czyni ona zadość postulatowi wprowadzenia do procedury cywilnej rozwiązań umożliwiających wierne utrwalanie czynności procesowych dokonywanych przed sądami powszechnymi.

Przeprowadzana mocą przedmiotowej ustawy nowelizacja ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego polega przede wszystkim na uregulowaniu kwestii związanych ze sporządzaniem protokołu elektronicznego, tj. protokołu w postaci zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku. Protokół ten ma być podstawową formą dokumentowania przebiegu posiedzeń jawnych, w tym rozpraw. Obok zapisów audio bądź też audio-wideo nadal jednakże funkcjonować będzie protokół w tradycyjnej formie, a mianowicie protokół pisemny, sporządzany pod kierunkiem przewodniczącego. Na dotychczasowych zasadach (a więc w szczególności z uwzględnieniem wniosków i twierdzeń stron, wyników postępowania dowodowego oraz wszelkich innych okoliczności istotnych dla przebiegu posiedzenia) będzie on spisywany w sytuacji, gdy sporządzenie protokołu elektronicznego okaże się niemożliwe ze względów technicznych, natomiast w pozostałych wypadkach zostanie ograniczony do oznaczenia sądu, miejsca i daty posiedzenia oraz wymienienia osób biorących udział w tymże posiedzeniu. Ponadto w protokole pisemnym sporządzanym równolegle z zapisem dźwięku albo obrazu i dźwięku będą musiały zostać odnotowane zarządzenia oraz orzeczenia wydane

w trakcie posiedzenia, jak również czynności stron, które mają wpływ na rozstrzygnięcie sprawy lub co do których przepisy stawiają wymóg wciągnięcia, wpisania, przyjęcia, złożenia zgłoszenia lub wniesienia do protokołu (art. 158 § 1 k.p.c. w nowym brzmieniu).

Protokół sporządzony za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk ma być podpisywany jedynie przez protokolanta, przy czym składany przez niego podpis (elektroniczny) będzie gwarantował identyfikację jego osoby oraz jakiegokolwiek późniejszej zmiany protokołu. Z kolei protokół pisemny podpisywać będzie również przewodniczący (dodatkowo protokół pisemny sporządzony jako wyłączny z czynności przeprowadzonej przez sędziego wyznaczonego bądź w ramach pomocy sądowej podpisywać będą, oprócz sędziego i protokolanta, osoby przesłuchane oraz strony, o ile będą obecne – znowelizowany art. 238 § 1 k.p.c.).

Ustawa przewiduje możliwość sporządzenia transkrypcji protokołu elektronicznego, przy czym – jak wynika z art. 158 § 4 – o sporządzenie przekładu pisemnego nie będą mogły ubiegać się strony. Zgodę na sporządzenie transkrypcji ma wydawać prezes sądu na wniosek przewodniczącego i to tylko wtedy, gdy okaże się to niezbędne „dla zapewnienia prawidłowego orzekania w sprawie”. Transkrypcja powinna wówczas ograniczać się do odpowiedniej części protokołu.

W związku z tym, iż możliwości organizacyjno-techniczne niektórych sądów nie pozwolą na audio-wizualne rejestrowanie czynności procesowych jeszcze przez pewien okres i że tym samym w dalszym ciągu funkcjonował będzie protokół pisemny jako równoważny nowej formie protokołu, ustawa nie rezygnuje z obecnie istniejących instytucji uzupełnienia oraz sprostowania protokołu (art. 160 § 1 i art. 273 k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą), jednak ich zastosowanie ma być wyłączone w przypadku zapisów dźwięku albo obrazu i dźwięku (art. 160 § 2 k.p.c.). Po nowelizacji nie będzie już natomiast podstawy prawnej dla sporządzania stenogramów, albowiem art. 159 k.p.c., stanowiący w § 3 o możliwości spisanie protokołu pismem stenograficznym, zostanie uchylony.

Zmiany wprowadzane na mocy opiniowanej ustawy dotyczą także udostępniania akt sądowych rozumianych funkcjonalnie, tzn. obejmujących zarówno dokumenty przedłożone sądowi czy też od niego pochodzące, jak i protokoły elektroniczne. Przesądzona zostanie zwłaszcza pełna dostępność zapisów dźwięku dla stron i uczestników postępowania, w tym również możliwość otrzymywania tego typu zapisów. Szczegółowe regulacje w tym zakresie oraz postanowienia odnośnie do warunków zapoznawania się z zapisami obrazu przez osoby uprawnione zawarte będą w aktach wykonawczych: rozporządzeniu wydanym na podstawie

art. 159 § 5 k.p.c. (w nowym brzmieniu) oraz znowelizowanym rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych.

Opiniowana ustawa zawiera ponadto upoważnienie dla Ministra Sprawiedliwości do wydania przepisów określających rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania dźwięku albo obrazu i dźwięku, sposób sporządzania protokołów elektronicznych oraz sposób ich przechowywania. Stosowne rozporządzenie powinno przy tym zostać wydane nade wszystko z uwzględnieniem konieczności właściwego zabezpieczenia zapisów dźwięku albo obrazu i dźwięku przed utratą, zniekształceniem, nieuprawnionym dostępem, usunięciem lub inną nieuprawnioną zmianą, a także konieczności zmiany formatu zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku lub przeniesienia na inny informatyczny nośnik danych w celu ponownego odtworzenia zapisu (art. 159 § 5 pkt 1 i 3).

II. Przebieg prac legislacyjnych

Ustawa została uchwalona przez Sejm na 65. posiedzeniu w dniu 29 kwietnia 2010 r. w oparciu o projekt rządowy.

Przedmiotowy projekt został rozpatrzony przez Komisję Nadzwyczajną do spraw zmian w kodyfikacjach, która w sprawozdaniu z posiedzenia, jakie odbyło się w dniu 8 kwietnia 2010 r., zaproponowała przyjęcie projektu z kilkoma poprawkami o charakterze redakcyjnym.

II i III czytanie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego odbyły się w dniu 28 kwietnia 2010 r.

III. Uwagi szczegółowe

W przepisie art. 158 § 1 zd. 1 k.p.c. (w brzmieniu nadawanym ustawą nowelizującą) wymienione zostały elementy, które muszą zostać ujęte w protokole pisemnym sporządzanym obok protokołu elektronicznego. W trakcie prac legislacyjnych w Sejmie wprowadzono w tym zakresie poprawkę polegającą na zastąpieniu wyrazu „nazwisk” wyrazem „nazwiska”. Niemniej jednak w dalszym ciągu nie można mówić o poprawności językowej analizowanego wyliczenia, jako że wyrazy takie jak: miejsce, data, wzmianka zostały użyte w dopełniaczu („miejsca”, „daty”, „wzmianki”), podczas gdy po wyrażeniu „protokół zawiera” powinny zostać użyte rzeczowniki w bierniku („miejsce”, „datę”, „wzmiankę”).

IV. Propozycja poprawki

W związku z powyższym proponuje się przyjęcie następującej poprawki:

w art. 1 w pkt 3 art. 158 § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

"Protokół sporządzony pisemnie zawiera oznaczenie sądu, miejsce i datę posiedzenia, nazwiska sędziów, protokolanta, prokuratora, stron, interwenientów, jak również obecnych na posiedzeniu przedstawicieli ustawowych i pełnomocników oraz oznaczenie sprawy i wzmiankę co do jawności."

Katarzyna Konieczko

Ekspert ds. legislacji